GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḊI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĚ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 91. | Mercurĭ, 23 Aprilie (5 Maĭ). | 1886.

Din causa S-tei sĕrbătorĭ de mâne ḑiarulŭ nu va apăré până Joi.

Braşovŭ 22 Aprilie 1886.

Incă în luna lui Februarie a. c. amŭ fostŭ publicatŭ unŭ articulŭ dela unŭ stimatŭ amicŭ alŭ fóiei nóstre sub titlulŭ: *„Ungurirea ritului.“* Era vorba în acestŭ articulŭ de dimensiunile amenințătóre, ce le-a luatŭ, mai alesŭ între Ruşii (Rutenii) din Ungaria, propaganda de ungurire a ritului; era vorba în specialŭ de marele periculŭ ce se nasce din acéstă propagandă şi pentru Românii uniţĭ din diecesa vecină cu cea ruténă a Muncaciului; s'a ḑisŭ că foile unguresci pretindŭ ca limba unguréscă sĕ întroducă şi în bisericele Româniloru şi că din causa acésta Românii uniţĭ nu potŭ privĭ cu indiferenţă la uneltirile anarchice din diecesa ruténă a Muncaciului; se ḑicea în fine în acelŭ articulŭ, că Românii uniţĭ arŭ face bine décă arŭ atrage atenţiunea scaunului papalŭ dela Roma asupra stărilorŭ anarchice din diecesa Muncaciului, contribuindŭ astfelŭ indirectŭ ca sĕ se stingă foculŭ periculósei propagande înainte de a se aprinde şi coperişulŭ vecinei diecese a Româniloru uniţĭ.

Scriitorulŭ articulului s'a basatŭ pe nisce date fórte temeinice. Inainte de tóte s'a provocatŭ la o declarare a ministrului Trefort, care faţă cu recursulŭ Ruşilorŭ dela Dorog pentru întroducerea limbei unguresci în biserică a ḑisŭ, că „nu ar fi politică salutară şi corectă a scóte limba slavică la Ruşĭ din biserică şi a da ocasiune ca şi alţii sĕ pretindă strămutare în limba cultului divinŭ.“

Va se ḑică însuşĭ ministrulŭ ungurescŭ de culte şi instrucţiune vede unŭ mare inconvenientŭ în sprijinirea propagandei de ungurire a ritului şi Românii uniţĭ din vecinătatea Rutenilorŭ sĕ nu fiă îngrijaţĭ, când vĕdŭ ce anarchiă se face cu cultulŭ divinŭ în diecesa de Muncaciu? Nu îngrijirea de sórtea Rutenilorŭ, carĭ vorŭ mânca cum îşĭ vorŭ săra, ci îngrijirea de casa lorŭ propriă îĭ face pe Românii uniţĭ de a nu privi cu indiferenţă cele ce se petrecŭ în diecesa unită ruténă.

Este dér fórte superfluă protestaţiunea organului episcopului Pasztely de Muncaciu, *„Karpată“* din Ungvarŭ, în contra pretinsului sprijinŭ ce ar voĭ sĕ-lŭ oferéscă Românii Rutenilorŭ, ca sĕ-i scape de ungurirea ritului lorŭ.

Numitulŭ organŭ episcopescŭ, scrisŭ în limba ruténă şi maghiară, se provócă în declaraţiunea ce o publică în acéstă cestiune, în nr. sĕu dela 6 Martie, la o aserţiune a ḑiarului „Nemzet“ din Pesta. Ḑiarulŭ ungurescŭ a descrisŭ lucrulŭ astfelŭ, ca şi când Românii arŭ voi sĕ se amestece în afacerile bisericei rutene cu scopŭ de a sprijinì oposiţiunea Rutenilorŭ în contra ungurirei ritului.

E clarŭ, că organulŭ episcopului Pasztely, sub care se calcă în picióre tótă disciplina şi tóte canónele bisericei privitóre la cultulŭ divinŭ, nu vrea sĕ se nască nicĭ umbră de bănuială, că Rutenii arŭ dorì sprijinulŭ Româniloru; e clarŭ că cei ce facŭ anarchia periculósă nu vorŭ admite nicĭ-odată că în diecesa lorŭ se află şi de aceia, carĭ se opunŭ uneltirilorŭ lorŭ şi nu vorŭ sĕ scie de patriotismulŭ falsŭ şi nesincerŭ cu care se laudă ei. Suntemŭ sigurĭ că şi între Rutenii din Ungaria se află ómenĭ de inimă şi cu pricepere, carĭ nu suntŭ nicĭdecum mulţămiţĭ cu aceea, că vicarulŭ de Dorog le-a tipăritŭ ritualulŭ pe unguresce şi că în cele mai multe biserici ruse din comitatele Szabolcs, Hajdu şi într'o parte a comitatului Zemplinŭ liturgia se face unguresce şi se cântă în limba unguréscă.

Suntemŭ sigurĭ, că esistă încă în Ungaria Rutenĭ de bună credinţă faţă cu adevĕratele interese ale bisericei lorŭ şi încă vorŭ fi mulţĭ de aceştia, deşi nu cutéză sĕ facă oposiţiune pe faţă. Dér scopulŭ nostru n'a fostŭ nicĭodată d'a-i sprijini, avemŭ noi destule nĕcazurĭ şi încâtŭ pentru Românii uniţĭ au ei ce sĕ sprijinéscă, şi nu simtŭ nicĭdecum trebuinţa d'a-şi oferi bunele servicii altora.

Atuncĭ însĕ, când din cele ce se petrecŭ în vecinătatea nóstră póte urma unŭ rĕu pentru noi; atuncĭ când Românii uniţĭ vĕdŭ, că ordinariatele de Muncacĭ şi Eperjes numescŭ comisiunĭ pentru ungurirea ritului şi a cărţilorŭ bisericescĭ; când vĕdŭ că episcopii rutenĭ numescŭ în parochii marĭ rusescĭ preoţĭ, carĭ nicĭ nu cunoscŭ limba ruténă; când vĕdŭ că Ruşii dela Dorog suntŭ puşĭ la cale de renegaţĭ, ca sĕ se lapede de limba lorŭ liturgică; când vĕdŭ în fine, că însuşĭ ministrulŭ de culte ungurescŭ se sfiesce d'a sprijini unŭ curentŭ pe care-lŭ declară de periculosŭ: atuncĭ nimenea nu póte denega Româniloru dreptulŭ d'a fi îngrijaţĭ nu pentrn Rutenĭ, ci pentru pacea şi liniştea în sînulŭ bisericei române unite. Rutenii potŭ fi „patrioţĭ“ câtŭ vorŭ voi, acésta îi privesce pe ei; pe Românii uniţĭ îi privesce însĕ numai faptulŭ întristătorŭ, că vĕdŭ că în diecesa de Muncacĭ domnesce anarchia şi nu vorŭ nicĭ decum sĕ lase, ca foculŭ sĕ se întindă şi în diecesa vecină a Oradiei Marĭ.

Acésta sĕ şi-o însemneze bine „Karpată“ organulŭ episcopului Pasztely, şi sĕ scie de ce trebue sĕ respingemŭ insinuarea, că Românii ar voí sĕ se amestece în afacerile Rutenitorŭ şi a-i denunţa.

Nu, de acesta a fostŭ vorba, ci numai de lucrarea anarchică a propagandiştilosŭ pentru ungurirea ritului în diecesa de Muncacĭ şi de pericululŭ ce se nasce din ea şi pentru Românii uniţĭ.

Negociările cu România.

„Voinţa Naţională,“ organulŭ oficiosŭ alŭ guvernului românŭ, înregistrândŭ telegrama din Viena, în care se spune, că guvernele din Viena şi din Peşta au îndemnatŭ administraţiunile drumurilorŭ de ferŭ sĕ resilieze înainte de 1 Maiŭ n. tarifele unioniste cu România şi sĕ declare în acelaşĭ timpŭ, că acéstă resiliare va fi retrasă décă relaţiile cumerciale cu România nu vorŭ suferi întreruperĭ — ḑice că dintr'ênsa se vede lămuritŭ puţina bună-voinţă ce o pune Austro-Ungaria pentru a încheia o convenţiă comercială, care sĕ convină şi României.

Guvernulŭ românŭ, ḑice numitulŭ ḑiarŭ, a căutatŭ totdéuna sĕ întreţină cele mai bune şi amicale relaţii cu tóte puterile şi a căutatŭ cu deosebire sĕ înlăture orĭ-ce nenţelegere cu puterile vecine, fără însă ca pentru păstrarea acestorŭ relaţii sĕ sacrifice chiar interesele ţĕrii.

După câtŭ sĕ vede — termină oficiósa din Bucurescĭ — Austro-Ungaria ar dori, ca noi sĕ sacrificămŭ din nou interesele nóstre în noua convenţiă, ce este pe cale d'a se încheia, şi în acestŭ scopŭ dênsa nu cruţă nicĭ chiar mijlóce de presiune asupră-ne.

Nu avemŭ nevoiă sĕ spunemŭ, că nimicŭ nu ne va puté face sĕ renunţămŭ de a apăra şi de a asigura interesele nostre.

Uneltirĭ maghiare.

Dusmanii nostri nu încetéză a unelti şi a agita în contra Româniloru, credêndŭ că-şi facŭ lorŭ bine. Nouĕ, departe d'a ne pricinui vr'o stricăciune, ne aducŭ marĭ folóse uneltirile lorŭ, pentru că neadevĕrulŭ şi intriga totdéuna, mai curêndŭ séu mai târḑiu, au stricatŭ ca şi tirănia şi persecuţiunea, celorŭ carĭ s'au folositŭ de ele. Reproducemŭ câteva specimene de uneltirĭ mai nouĕ.

„Budapest“ dela 21 Aprilie scrie:

Concetăţenii nostrii din *Bihorŭ* au pusŭ lemne rele pe focŭ. Sipos Orban, inspectorŭ r. scolarŭ, cu ocasiunea inspectării scólelorŭ a descoperitŭ în câteva scóle române astfelŭ de cărţĭ scolare, în carĭ ar fi scrise cele mai murdare erupţiunĭ în contra Maghiarilorŭ. Inspectorulŭ a confiscatŭ cărţile respective şi va esopera remediu la locurile competente în contra acestorŭ disordinĭ. Totŭ lui i s'a întêmplatŭ în acéstă călĕtoriă, că poftindŭ ca unŭ scolarŭ românŭ sĕ scrie: Én szeretem a magyar hazat=eu iubescŭ patria maghiară, şi scolarulŭ scriindŭ proposiţiuea aceea, inspectorulŭ l'a întrebatŭ: adevĕratŭ e că o iubescĭ? Rĕspunsulŭ fù unŭ *nu* hotărîtŭ. Pentru ce? îlŭ întrebà inspectorulŭ. Pentru că e maghiară! îi rĕspunse scolarulŭ. Şi scolarulŭ acesta e fiulŭ advocatului capitulului gr. cat. din Oradea-Mare. Fără comentarŭ póte înţelege fiă-cine însemnătatea cuvintelorŭ eşite din gura unui copilŭ. De altmintrelea, inspectorulŭ scolarŭ a esperiatŭ mai multe asemenea episode în călĕtoria sa şi bine ar face, décă le-ar da publicităţii, precum se şi speréză. Tristŭ lucru, că chiar în ţéra mare a Bihorului se întêmplă de acestea.

„Egyetertes“ primesce din Sătmarŭ următórele:

Mare scandalŭ a produsŭ în oraşulŭ nostru următorulŭ casŭ, care ne arată până la evidenţă câtŭ de mare avêntŭ şĭ-a luatŭ valachisarea şi cu câtă cutezanţă órbă îşĭ propagă elementele centrifugale doctrinele lorŭ duşmănóse statului. Cu ocasiunea recrutărei, trei elevĭ ai seminarului rom. cat. de acolo au fostŭ recrutaţĭ la honveḑĭ. La depunerea jurămêntului s'a observatŭ însĕ, că unulŭ dintre seminarişti nu pronunţă forma obicĭnuită de jurămêntŭ. Fiindŭ pentru acésta luatŭ la rĕspundere, elŭ a susţinutŭ că nu scie unguresce; mai apoi însĕ s'a descoperitŭ că afirmaţiunea lui nu e adevĕrată, deşi s'a declaratŭ că este Românŭ. „Cum te chiamă?“ îlŭ întrebà oficerulŭ. „Sarkadi,“ i se rĕspunse. După acésta, seminaristulŭ şĭ-a depusŭ jurămêntulŭ de fidelitate pentru „patria“ şi împĕratulŭ sĕu în limba valahă. Comisiunea de recrutare a făcutŭ arătare despre acestŭ scandalŭ oficerilorŭ din armata comună şi dela honveḑĭ, şi comisarulŭ civilŭ, care era de faţă, a şi denunţatŭ locurilorŭ competente acestŭ casŭ, care este cu atâtŭ mai bătătorŭ la ochĭ, cu câtŭ pe profesorii seminarului îi cunoscŭ, fără escepţiune, de patrioţĭ de inimă. S'a pornitŭ cercetare în causa acésta, dér precum se vede fără succesŭ, pentru că elevulŭ cu simţĕminte duşmănóse faţă de Maghiarĭ în modŭ vĕditŭ şi cu cutezanţă órbă négă cu cerbiciă totulŭ.

Şi pentru ca aceste uneltirĭ sĕ le trécă de banĭ bunĭ şi sĕ-şĭ justifice purtarea lorŭ neomenéscă faţă cu noi, falşii patrioţĭ trecŭ graniţele în statulŭ vecinŭ şi după ce'şĭ fabrică neadevĕrurile le aruncă aci pe hârtiă. Étă ce scrie, împreună cu alte códe şi codiţe, totŭ „Egyetertes:“

Pe teritoriulŭ *României*, în părţile Moldovei dinspre Ardealŭ, se află la 80,000 Ciangăi, locuindŭ în comune compacte, a cărorŭ sórte e deplorabilă şi carĭ aḑĭ suntŭ în periculŭ d'a-şĭ perde naţionalitatea. Abia mai suntŭ câteva comune în care se află preotŭ maghiarŭ. Nicĭ unŭ învĕţătorŭ şi nicĭ o scólă unguréscă nu se află, pentru că nicĭ guvernulŭ nu le dă voiă sĕ-şĭ ridice scolĭ unguresci şi nicĭ cred inciosii nu au mijlóce a le susţiné. Nicĭ aşa numiţii preoţĭ maghiarĭ nu sciu unguresce, pentru că aceea suntŭ mai multŭ misionarĭ italianĭ. Copiii nu înţelegŭ limba de propunere, limba română, şi din causa acésta cursulŭ de învĕţămêntŭ, ce ţine trei ernĭ, trece fără sĕ înveţe copiii baremĭ a ceti şi scrie. Guvernulŭ le pune pe capŭ învĕţătorĭ românĭ, îndatorindŭ totŭ pe Ciangăi sĕ-i plătéscă. Preotulŭ maghiarŭ şi învĕţătorulŭ maghiarŭ le-arŭ puté uşura posiţia.

Nu credemŭ că mai e nevoiă sĕ stămŭ de vorbă pentru asemenea uneltirĭ, căcĭ nu suntŭ nicĭ cele dintêiu nicĭ cele din urmă. Falşii patrioţĭ nicĭ nu potŭ trăi fără ele.

Rusia şi Marea Négră.

Ţarulŭ Alecsandru III, cu ocasiunea petrecerii séle în Crimea, va asista la înaugurarea mai

multorŭ cuirasate destinate pentru flota din Marea Négră. Acéstă împrejurare dă ocasiune diarului „Petersburgskija Viedomosti“ d'a scrie următórele:

Speculațiunile de totŭ felulŭ, carĭ au confundatŭ cestiunea ruséscă pe Marea Négră cu cestiunea slavică, au datŭ încă de multŭ întregei afacerĭ unŭ coloritŭ falsŭ, lăsândŭ partea reală în alŭ duoilea planŭ. Scopulŭ practicŭ alŭ Rusiei, în Orientŭ, resultă din necesitatea d'a dobêndi stăpânirea deplină peste Marea Négră și d'a asigura țĕrmulŭ nostru dela Sudŭ contra orĭ cărui atacŭ. Acestŭ scopŭ naturalŭ, Rusia a căutatŭ în tóte chipurile, directŭ și indirectŭ, în decursulŭ acestorŭ duoi seculĭ din urmă, sĕ-lŭ realiseze; a înființatŭ o flotă pe Marea Négră și totodată a câștigatŭ o posițiune politică în peninsula balcanică. Póte că numai diplomația nóstră este de vină 'i-a lipsitŭ sinceritatea și energia, décă Europa găsesce ceva periculosŭ în acestŭ scopŭ naturalŭ. Décă s'ar fi procedatŭ altfelŭ, întréga cestiune orientală s'arŭ fi resolvatŭ încă la 1878, când armata nóstră biruitóre se afla la porțile Constantinopolului. Astădĭ, după cum se pare, érășĭ este la ordinea dilei grija pentru flota din Marea Négră. Nicĭ nu este permisŭ sĕ fiă altfelŭ. Cestiunea apărărei țĕrmilorŭ noștri dela sudŭ și a liberei trecerĭ în marea mediterană, orĭce s'ar întêmpla, odată trebuie sĕ se resolve; acéstă soluțiune însĕ, fără cooperarea flotei dela Sebastopolŭ, ar fi imposibilă.

„Neue Freie Presse“ adaugă la acestea cuvinte ale diarului rusescŭ următórele:

Din aceste mărturisirĭ ale diarului oficiosŭ din Petersburgŭ se vede, că Rusia totŭ n'a renunțatŭ la planurile séle d'a deveni stăpână peste calea Dardanelelorŭ.

SCIRILE DILEI.

»Buletinulŭ legilorŭ« din Austria, care apare în Viena, se redactézā în tóte limbile naționalităților carĭ locuescŭ în provinciele imperiale ale Austriei. Astfelŭ comunele hotărăscŭ limba în care trebue sĕ fie tipărite Buletinurile ce li se trimitŭ din oficiu. Iată datele statistice privitóre la rĕspândirea acestui „Buletin“: Se espediézā în limba germană la 8823 comune, în limba polonă la 7976 comune, în limba cehă la 6924 comune, în limba italiană la 532, în limba rutênă la 908, în limba slovenă la 555, în limba croată la 85 și în limba română la 27 comune. La autoritățile administrative și judiciare se trimitŭ în limba germană 4087 esemplare, în limba polonă 516, în limba cehă 705, în limba italiană 397, în limba rutênă 410, în limba slovenă 165, în limba croată 172, și în limba română 28 esemplare. In fine „Buletinulŭ imperialŭ“ se mai trimite în limba germană la 3434 abonațĭ particularĭ, în limba polonă la 34, în limba cehă la 142, în limba italiană la 84, în limba slovenă la 11, în limba croată la 18 și în limba română la 3 abonațĭ particularĭ. — Ce deosebire între Austria și Ungaria!

—x—

„Kulturegyletulŭ a cerșitŭ banĭ dela direcțiunea din Pesta a Băncii austro-ungare. Acésta i-a rĕspunsŭ, că nimicŭ n'are sĕ pape „Kulturegyletulŭ“ din capitalulŭ acelei Băncĭ, deórece statutele nu permitŭ sĕ se ajute unŭ asemenea scopŭ.

—x—

Joi în 29 Aprilie n. la orele $6^1/_4$ după amédĭ locuitorii din Deva au fostŭ îngrozițĭ de o puternică sguduitură de pămêntŭ, care a mișcatŭ tare edificiile; s'a auditŭ și tunetŭ sub pămêntŭ. La 10 óre séra s'a simțitŭ unŭ nou cutremurŭ, dér mai slabŭ. A doua di, Vinerĭ, în 30 Aprilie, la órele $9^1/_2$ înainte de amédĭ o nouă sguduitură puternică s'a simțitŭ. Celŭ ce ne comunică scirea dice, că direcțiunea cutremurului se pare a fi fostŭ dela médănópte-apusŭ spre rĕsăritŭ.

—x—

Cine e »celŭ mai mare și mai însuflețitŭ patriotŭ alŭ Ardealului?“. Foile maghiare ne-o spunŭ. Cu ocasiunea înaugurării noului palatŭ comitatensŭ din Turda, la care a luatŭ parte și acelŭ maarre »patriotŭ“ toastândŭ pentru Tisza și guvernulŭ sĕu, unŭ neaoșŭ maghiarŭ toastă cu cuvintele de mai susŭ pentru — *Moldován Gergely.* — Bine că a feritŭ Dumnedeu națiunea română din Ardealŭ de asemenea mulțĭ și însssufffllețițĭ »patrioțĭ«.

—x—

In adunarea generală a reuniunei învĕțătorilorŭ din Ungaria sudică, ținută în Timișóra, s'a luatŭ o resoluțiune în sensulŭ, că fiecărui cetățenŭ alŭ statului fără deosebire de naționalitate, trebue sĕ i se ofere ocasiune d'a-șĭ însuși limba unguréscă. Reuniunile de cultură „patriotice“ sĕ escriă concursŭ pentru unŭ manualŭ alŭ limbei ungurescĭ pentru adulțĭ. Factorii cei mai importanțĭ ai lățirei limbei ungurescĭ suntŭ scólele, dér învĕțătorii pe lângă acésta trebue sĕ pună greutate și pe educațiunea »patriotică« a tinerimii. Cea dintêiu precondițiune pentru lățirea limbei ungurescĭ este educațiunea fetelorŭ în direcțiune națională. — Ce bătaiă de capŭ pentru jupânulŭ Fiasco!

—x—

»Ellenzék« spune, că din mai multe părțĭ 'i sosescŭ plângerĭ că învĕțătorii scólelorŭ poporale de statŭ nu 'șĭ primescŭ salarulŭ regulatŭ, din care causă suferŭ multă jignire în activitatea lorŭ, fiindcă au sĕ lupte cu lipse și nĕcazurĭ. Asemenea negligere față de interesele vitale ale educațiunei poporului, dice »Ellenzek«, arată cu adevĕratŭ multă ușurătate din partea ministrului de instrucțiune. Altmintrelea noi vedemŭ in acéstă procedură, luată în contra scólelorŭ comunale, unŭ atacŭ sistematicŭ precugetatŭ, căcĭ noi nu putemŭ crede, că arŭ lipsi banĭ după ce în fiecare di cetimŭ că la anumițĭ preoțĭ românĭ li s'a datŭ ajutorŭ“. — De ce nu plătesce „Kulturegyletulŭ« salarele acelorŭ învĕțătorĭ, décă »culturalŭ“ îi este scopulŭ?

—x—

Regele României va visita în curêndŭ Dobrogea.

—x—

Delegații guvernului românŭ pentru reînoirea convenției comerciale cu monarchia nóstră suntŭ d-nii P. S. Aurelianŭ, G. Cantacuzino, D. Protopopescu, Gr. Ghica și Al. Degrea. Ședințele conferinței vorŭ fi presidate de d-lŭ P. S. Aurelianŭ.

—x—

Se adeveresce din Berlinŭ scirea, că la manevrele germane de tómnă în Alsația nu vorŭ fi invitațĭ oficerĭ străinĭ. Negreșitŭ că nu voesce Germania sĕ vedă p'acolo oficerĭ francezĭ.

—x—

Teatru ungurescŭ. Astă séră Marțĭ în 4 Maiu, trupa teatrală unguréscă sub direcțiunea d-lui Polgar va juca în redută »Ângerulŭ bĕtrênŭ“ comediă în 3 acte de Roosen. Mâne séră Mercurĭ va juca „Punctulŭ în tunecatŭ.“

Măcelulŭ dela Gildezza.

In acéstă privință diarului „Neue Freie Presse“ i se comunică din Roma următórele:

Espedițiunea lui Porro la Herar, care urmărea scopurĭ politico-comerciale, a voitŭ sĕ străbată în lăuntrulŭ Herarului, pentru ca sĕ înființeze stațiunĭ comerciale italiane. Guvernulŭ s'a străduitŭ destulŭ ca sĕ facă pe Porro sĕ renunțe la întreprindere, deórece starea lucrurilorŭ în Herar nu presintă destulă siguranță. Emirulŭ, pusŭ de Englesĭ, cunoscutŭ prin ura sa fanatică contra Europenilorŭ, încă în tómna trecută a silitŭ pe comercianții italienĭ Sacconi și Rosa, carĭ se găsiau în forte mare strîmtorare, sĕ plece d'acolo și sĕ se pună sub protecțiunea garnisónei indo-englese. Ajunsŭ în Aden, Porro, deși 'ĭ s'a spusŭ și de către autoritățile englese sĕ nu cuteze a face acéstă intreprindere, remase totușĭ statornicŭ și la 18 Martie se duse cu comitele Cocastelli, representantulŭ societăței geografice, cu profesorulŭ Licata, d-nii Zannini, Bianchi, Gottardi, Romagnoli și Blandino, cu șépte indigenĭ și șése cai la Zeilach și de aci continuă drumulŭ spre Gildezza, la distanță de 220 chilometri, unde Emirulŭ prinse întréga garnisónă englesă și pe toțĭ comercianții europenĭ. Audindŭ că se apropie espedițiunea, Emirulŭ le eși înainte, și în timpŭ de două dile omorî pe toțĭ membrii după o apĕrare desperată.

„A avutŭ locŭ.“

Cuvintele: a avutŭ locŭ, în locŭ de: s'a făcutŭ, s'a ținutŭ, s'a datŭ etc., se întrebuințézā, de cât-va timpŭ, forte multŭ de pressa română, dice „Românulŭ.“ Francesii, dela carĭ amŭ luatŭ acéstă espresiune, începŭ și ei a se plânge de abusulŭ acestorŭ vorbe.

Unŭ diarŭ propune a se deschide unŭ concursŭ și a se da o resplată celui care va găsi o nouă locuțiune care se înlocuiască vechea formulă: a avutŭ locŭ.

Abusulŭ acestorŭ cuvinte, spune confratele nostru, a devenitŭ escesivŭ și de rîsŭ prin aplicațiunea ce li se dă.

Astfelŭ unŭ deputatŭ a spusŭ și »Monitorulŭ“ a publicatŭ acéstă frasă:

»Francia datoresce renumele sĕu regilorŭ carĭ au avutŭ locŭ.“

Acum mai tóte diarele din Parisŭ au publicatŭ aceste rêndurĭ:

„Diua deschiderei esposițiunei de pictură va avea locŭ.“ —

O di, care are locŭ! esclamă confratele nostru Parisianŭ.

Ce ar dice dênsulŭ décă ar ceti diarele nóstre, care spre a anunța că s'a datŭ unŭ prândŭ, scriu a avutŭ locŭ; pentru a face cunoscutŭ că se va ține o intrunire, spune: va avé locŭ; în locŭ de s'a întêmplatŭ ceva, a avutŭ locŭ; pentru: s'a făcutŭ, a fostŭ, totŭ a avutŭ locŭ?

N'ar fi óre timpulŭ se nu mai întrebuințămŭ acéstă espresiune cu atâtŭ mai multŭ că nu suntemŭ silițĭ sĕ deschidemŭ unŭ concursŭ, spre a se găsi unŭ curentŭ analogŭ, limba română avêndŭ destui termenĭ spre a esprima acea idee?

De ale scólei.

Cantulŭ,

Ce? și cum e a se propune din acestŭ obiectŭ de învĕțămêntŭ în scólele nóstre poporale?

(Urmare.)

Părinții țĕranĭ, carĭ îșĭ dau copiiĭ la scólă, când le vine în minte a pune la probă progresulŭ copiilorŭ lorŭ, de sigurŭ nu îi vorŭ întreba, câțĭ locuitorĭ are Londra,

FOILETONŬ.

Călĕtoria lui Stanley prin Africa centrală.

(Urmare.)

Unŭ bolovanŭ lovì tocmaĭ pe cârmaciulŭ. Stanley îșĭ luà iute revolverulŭ, îlŭ slobodì în atacatorĭ și la momentŭ și culcà la pămêntŭ pe unulŭ din eĭ. Ceialalțĭ o luară la sănĕtósa înspăĭmêntațĭ, éră Stanley și soțiĭ sĕĭ se folosiră de ocasiune și se depărtară în grabă dela țĕrmurĭ.

După câtă-va vreme călĕtoriĭ noștri se apropiară de nou de uscatŭ. Laculŭ era aicĭ mărginitŭ de cóste repedĭ acoperite cu iarbă. Pădurile lipseau cu totulŭ. Pe aceste cóste păsceau turme numeróse de oĭ și cirędĭ de vite. Socotindŭ după numĕrulŭ celŭ mare alŭ satelorŭ, ce se vedeau în tóte părțile, ținuturile acestea trebue că erau de totŭ împoporate. Numele semințieĭ, ce locuesce aicĭ, este Vavuma.

In apropierea insuleĭ Uvuma călĕtoriĭ noștri avură din nou de lucru cu indigeniĭ.

Dintr'unŭ micŭ sînŭ de mare dela acéstă insulă se ivì de odată o flotilă de 13 luntri pline cu Vavuma. Nefiindŭ vêntŭ de locŭ, Negrii isbutiră a se apropia în curênd de „Lady Alice.“ Stanley încercà sĕ încépă cu nepoftițiĭ óspețĭ unŭ schimbŭ de obiecte, încercările luĭ însă rĕmaseră fără nicĭ unŭ resultatŭ. Incurajațĭ de numĕrulŭ lorŭ celŭ mare, eĭ se făceau din ce în ce maĭ cutezătorĭ, până când maĭ pe urmă voiau sĕ închidă drumulŭ navigătorilorŭ noștri. Cu o dibăciă de admiratŭ începură sĕ fure felŭ de felŭ de lucrurĭ din luntre. De bună sémă eĭ aveau de gândŭ sĕ-lŭ jăfuiască de totŭ pe Stanley și pe soțiĭ seĭ, ba póte intențiunile lorŭ erau și maĭ rele.

Stanley, îndată-ce băgà de sémă, care sûntŭ intențiunile obrasnicilorŭ visitatorĭ, le făcù semnŭ cu mâna, sĕ se depărteze. Totodată poruncì ómenilorŭ sĕĭ sĕ apuce lopețile și sĕ mâne voinicesce. Când aceștia însă voiră sĕ pună în lucrare ordinulŭ conducĕtorului, deodată Negriĭ sĕ gramădiră cu toțiĭ asupra luntreĭ călĕtorilorŭ noștri căutândŭ sĕ le ia lopețele din mână. Stanley, vĕdêndŭ, că nu e glumă, îșĭ luà pușca. Incă odată le maĭ făcù elŭ semnŭ atacatorilorŭ, sĕ se depărteze. Unŭ strigatŭ sĕlbaticŭ eșì ca rĕspunsŭ din piepturile Negrilorŭ. Eĭ puseră mâna pe lăncile și pe scuturile lorŭ. Stanley îșĭ slobodì arma astfelŭ, încâtŭ glonțulŭ trecù tocmaĭ peste capetele celorŭ maĭ cutezătorĭ din céta năvălitóre. Spăimântațĭ, Negriĭ se retraseră deocamdată.

„Inainte, copiĭ!... Dațĭ cu lopețile din rĕsputerĭ!“ strigà Stanley către ómeniĭ sĕi, folosindu-se de acestŭ momentŭ de 'nvălmășală.

Luntrea se puse în mișcare cu repediune, dară dușmaniĭ se reculeseră din nou și se luară după dênsa totŭ cu aceeașĭ iuțélă. Vasele lorŭ formau atâtŭ de o parte câtŭ și de cealaltă câte o liniă de o lungime însemnată, și din amêndouĕ părțile începù sĕ curgă unŭ numĕrŭ așa de mare de darde, încâtŭ călĕtoriĭ noștri trebuiră să se plece pe fundulŭ luntreĭ.

Stanley îșĭ descărcà arma de maĭ de multe orĭ și într'o parte și în cealaltă asupra mișeilorŭ de Negriĭ. Unulŭ dintre eĭ cădù mortŭ, al doilea fù rănitŭ. Vĕdêndŭ însă, că nicĭ așa nu o póte scóte la cale, neînspăimântatulŭ nostru călĕtorŭ începù sĕ țintéscă cu dibăcia sa obicĭnuită asupra vaselorŭ contrarilorŭ sĕĭ. Glónțele strĕbătură prin lemnŭ până 'n partea cealaltă. Apa începù sĕ pĕtrundă în micile vase, și dușmaniĭ, vĕdêndu-se în periculŭ de a se îneca, îșĭ perdură capulŭ cu totulŭ. Călĕtoriĭ noștri nu se maĭ gândiră multă vreme, ci o luară la sănĕtósa câtŭ putură maĭ iute. Cu toțiĭ mulțumiră lui D-deu, că ĭ-a scăpatŭ dintr'o primejdiă așa de mare.

In 28 Martie ajunseră ceĭ din „Lady Alice“ la canalulŭ luĭ Napoleon, unde laculŭ Victoria se scurge spre partea nordică. Acéstă scurgere se numesce Nilulŭ Victorieĭ. Nilulŭ acesta formézā maĭ în colo spre nordŭ cataractele numite ale luĭ Ripon, unde apa se asvêrle cu putere în adâncimile, din care apoĭ érășĭ

ci vorŭ dice »cântă-ne una, de care a'ţĭ învĕţatŭ voi la scólă!« Décă le cântă copilulŭ ceva frumosu, dicŭ: bine, dragulŭ meu! ér' de nu e în stare copilulŭ, atuncĭ îi dicŭ: noi nu scimŭ ce învĕţaşĭ tu, că nu scĭ nicĭ cânta.

La o veseliă érăşĭ au datină ómenii noştri de a pune copiiĭ la probă, şi décă le cântă copilaşii una douĕ, ei suntŭ satisfăcuţĭ şi se ţinŭ mândri cu odraslele lorŭ, er' în părinţii ceialalţĭ se nasce dorinţa de a'şĭ pute vedé şi pe copiiĭ lorŭ în stare sĕ le cânte, şi-şĭ trimitŭ copiiĭ la scólă.

Cântarea are o putere fermecătóre. Copilulŭ din legănŭ ascultă cântecŭlŭ celui ce'lŭ légănă, ochii îi sclipescŭ de bucuriă şi bucurându-se adórme. Cu asemenea plăcere ascultă tinerĭ şi bĕtrânĭ pe unŭ cântăreţŭ bunŭ. Mitulŭ ne spune că la cântecele lui Orfeu se înduioşeau fierele sĕlbatice şi se mişcau şi petrile.

Cunoscêndŭ importanţa acestui obiectŭ de învĕţămêntŭ, urmézä că, în proporţiune cu însemnătatea lui, sĕ desvoltămŭ şi activitatea în propunerea cantului. La întrebarea că ce sĕ propunemŭ din acestŭ obiectŭ de învĕţămêntŭ? dămŭ rĕspunsulŭ următorŭ: la tótă întêmplarea avemŭ a propune cântările liturgice şi în genere bisericescĭ, apoi cântările poporale alese şi naţionale.

Acum sĕ vorbimŭ ceva despre modulŭ propunerei, căcĭ aicĭ se observa dificultăţile cele mai marĭ.

Sunt învĕţătorŭ tênĕrŭ încă, însĕ, cu tóte astea m'am convinsŭ pe deplinŭ despre adevĕrulŭ acelei aserţiunĭ, că »scóla fără disciplină, e ca o móră fără apă,« care adevĕrŭ în formă de principiu l'a rostitŭ încă de multŭ Amos Comenius (n. 1592). Şi la cântŭ disciplina e hotărîtóre, fără disciplină nu ajunge totŭ cântulŭ nimicŭ.

De cândŭ se'ncepe la propunerea cantului copiiĭ trebue astrînşĭ a aţînti ochii asupra învĕţătorului — apoi, pe lângă cele observate în planulŭ de învĕţămêntŭ a lui Petri (1882), relativŭ la cantŭ, mai am de a adauge, că copii au a se scula şi a şede la comandă, sculaţĭ odată orĭ-ce mişcare le e interdisă.

Cândŭ cântă învĕţătorulŭ, atuncĭ numai lui îi e ertatŭ a cânta, cândŭ au se cânte copii din o bancă, numai aceia cântă; cândŭ cântă fetiţele, numai lorŭ le e permisŭ; cândŭ au se cânte băieţii, atuncĭ fetele au se tacă; cândŭ au se cânte cu toţii, atuncĭ cu toţii trebue se cânte, care e semitonistŭ are sĕ tacă; din aceste nu se póte lăsa nimicŭ. Nicĭ unui copilŭ nu 'i se póte erta, ca elŭ se tacă atuncĭ, cândŭ ceialalţĭ cântă.

La orĭ şi ce cantŭ, fiă şi eserciţiu de-o silabă chiar numai învĕţătorulŭ are a da tonulŭ fundamentalŭ, din care au a începe copii, însĕ nu aşa cum e la mulţĭ învĕţătorĭ, că învĕţătorulŭ sĕu unŭ copilŭ începe, apoi ceilalţĭ după elŭ la 5 minute; acesta nu e cantŭ. Învĕţătorulŭ dă tonulŭ, apoi la semnulŭ datŭ au sĕ începă cu toţii, cu toţii se continue şi cu toţii sĕ finéscă, ca şi cândŭ o singură persónă ar cânta numai. Învĕţătorulŭ trebue se fiă stăpânŭ peste toţĭ cântăreţii aşa că unŭ singurŭ semnŭ se fiă de ajunsŭ pentru ca cântăreţii se încépă sĕu se înceteze a cânta cu toţii deodată.

In scurtŭ e de lipsă o disciplină esemplară.

(Va urma).

Realismŭ şi idealismŭ.

(Conferinţă la Ateneu.)

(Urmare.)

Apoi imitarea naturei nicĭ nu este cu putinţă în întregulŭ domeniu alŭ artelorŭ. Cum am putea-o noi imita în douĕ forme de căpeteniă ale ei? în architectură şi musică? Nu e vorbă, piramidele egiptene imitéză munţii; dér acéstă architectură este tocmai cea primitivă şi dênsa a propăşitŭ tocmai în timpulŭ greco-romanŭ şi în architectură gotică, cu câtŭ s'a îndepărtatŭ de formele naturei. In musică érăşĭ se află une-orĭ imitarea naturei, precum de esemplu furtuna, chiar cântulŭ cocoşului în simfonia pastorală a lui Beethowen, dér acésta se întâlnesce fórte rarŭ şi în deobşte musica este cu totulŭ altceva decâtŭ reproducerea sunetelorŭ din natură. De altfelŭ decă architectura şi musica ar trebuí sĕ reproducă şi ele natura, amŭ avé în locŭ de catedralele, museele şi palatele nóstre, nisce grote săpate prin stâncile munţilorŭ; în locŭ de sonetele, quartetele şi concertele marilorŭ măestri, reproducerea cântului privighĕtórei sĕu a măcăleandrului.

Intru câtŭ douĕ din formele de căpeteniă ale artei nicĭ nu potŭ fi imitate de pe obiectele naturei, ne întrebămŭ, óre acéstă imitare sĕ fiă ea esenţială în acele forme unde fondulŭ artei trebue sĕ fiă reproducerea obiectelorŭ naturale? (pictura, sculptura şi din poesiă mai alesŭ romanulŭ şi drama.) Şi unele şi altele au petrecerea dreptŭ scopŭ şi ţintă supremă. Décă în unele acestŭ scopŭ este ajunsŭ fără imitarea naturei, s'ar putea óre ca în celelalte acéstă imitare tocmai sĕ fiă o condiţiune a esenţei artei, petrecerea? In aceste de pe urmă arta fără îndoială ca modulŭ lorŭ de esprimare a frumosului se face prin reproducerea obiectelorŭ din natură; dér acéstă reproducere nu este esenţa chiar a artei, ci unŭ elementŭ de-a doua mână. Esenţa frumosului şi aceea stă în combinarea estetică a elementelorŭ naturei, precum în musică elŭ rĕsare din combinarea melodiei şi armoniei sunetelorŭ, carĭ şi dênsele există în natură. Acésta procură artei elementele sale, materialulŭ sĕu; forma, adică tocmai esenţa artei, trebue sĕ fiă creaţiunea minţei omenescĭ. —

In sfêrşitŭ scopulŭ artei este de a procura sufletului o petrecere înălţătóre. In deosebire de petrecerile fisice, carĭ ameţescŭ numai câtŭ simţurile, arta trebue sĕ caute a nobiliza inima, a insufla omului dorinţa după bunŭ şi adevĕrŭ, prin mijloculŭ mai uşorŭ de pĕtrunsŭ alŭ frumosului.

Acéstă înălţare spre idealŭ nu se va puté nicĭodată ajunge prin slugarniculŭ realismŭ. Spre idealŭ nu se póte înălţa decâtŭ prin idee şi decĭ forma firéscă a orĭcărei arte trebue sĕ fiă idealismulŭ.

Este timpulŭ însĕ de a ne esplica asupra înţelesului ce trebue datŭ acestui cuvêntŭ. Prin elŭ nu voimŭ sĕ însemnămŭ părăsirea totală a temeliei reale în artele carĭ întrebuinţéză ca forme de espresiune obiectele naturei. Nu susţinemŭ scóla veche órecum spiritualistă a artei, care credea că póte sĕ nu ţină sémă întru nimicŭ de realitate, bunăóră, în romanŭ, figurĭ ca d'Artagnan, Portos şi Aramis ale lui Alexandru Dumas tatălŭ, care nu se prea deosibea în privinţa imposibilului caracterului şi situaţiilorŭ lorŭ de eroii Greciei antice. Dicemŭ şi noi că artele imitative trebue sĕ aibă o basă reală, adică sĕ represinte figurĭ şi scene carĭ sĕ fiă posibile în realitatea lucrurilorŭ.

Unde ne deosebimŭ însĕ de naturalismŭ? In următorulŭ punctŭ prea însemnatŭ. Realiştii admitŭ în lucrările lorŭ numai acele figurĭ ce se întâlnescŭ în fie ce di cu grămada în tóte colţurile lumei. Idealiştii alegŭ esceptiunile, acelea ce se înfăţişéză rareorĭ în evenimentele omenescĭ şi pe carĭ le înfăţişéză contemplărei ca interesante şi vrednice de amintitŭ.

Pe când realismulŭ represintă tipurĭ, idealismulŭ se opreşte la caractere. Sĕ luămŭ câteva esemple din sfera romanului. Sĕ esaminămŭ Nana de Emile Zola sĕu Margareta Gauthier (Dama cu camelii) de Alexandru Dumas fiulŭ. In Nana aveţĭ tipulŭ unei femei perdute — grand style — a timpului nostru, zugrăvită cu o amărăciune desgustătóre pănă în ultimele colţurĭ ale viţiului. Se pretinde că acéstă pictură realistă ar desgusta pe ómenĭ de patima desfrâului. Eu credŭ din contră că fermecătórea espunere a scenelorŭ bachanalice din capod'opera lui Zola atrage tocmai la imitarea viţiului. In totŭ romanulŭ nu se găsesce nicĭ o ideiă insultătóre, descrierea unei cocote grand genere, cum suntŭ cu sutele în Paris, şi reproducerea scenelorŭ de orgii date mai în tóte dilele de ele, iată totŭ cuprinsulŭ acelui romanŭ. Din contră în Dama cu camelii avemŭ érăşĭ o femeiă perdută, însĕ asupra căreia a cădutŭ o radă ce réscă, o iubire care inobiléză fiinţa ei cădută, o generositate şi o putere de caracterŭ, care facŭ din ea o martiră. Vorŭ întêmpina realiştii, dér acesta este tipulŭ femeilorŭ perdute? Intr'unŭ milionŭ s'ar puté cu greu afla una, şi tocmai pe aceea o alegeţĭ spre a o zugrăvi? Ce folosŭ resultă pentru cetitorŭ d'aci? de a cunósce esceptia şi dea rĕmâné nesciutorŭ asupra imensei generalităţĭ a casurilorŭ? Apoi tocmai acéstă esceptiă merită sĕ fiă studiată, suferinţele şi curăţirea sufletului ei prin martirulŭ înduratŭ, facŭ din ea unŭ personagiu interesantŭ, pe care nicĭ când nu-lŭ vorŭ avé damele de trotoarŭ înşirate de Zola. Pentru a cunósce tipulŭ pusŭ în lumină de Zola, ai nevoiă de romanŭ? dér le întâlnescĭ la fiă ce colţŭ de stradă, la fiă ce rĕspinte şi nu e de lipsă a le mai zugrăvi spre a le cunósce. Ş'apoi chiar décă ar rĕmâné necunoscute cu patimele lorŭ bestiale, cu frigurile lorŭ de desfrânare, ce ar perde societatea? Dér se va spune că e de nevoiă a se cerceta şi acestŭ rĕu socialŭ. Cine tăgăduesce lucrulŭ? dér atuncĭ faceţĭ studiu asupra prostituţiei, citiţĭ lucrarea lui Jves Guyot, décă nu mĕ înşelŭ şi veţĭ avé unŭ tablou multŭ mai deplinŭ şi într'adevĕrŭ înspăimêntătorŭ alŭ fenomenului, ér nu unulŭ atrăgĕtorŭ care sĕ ademinéscă a-i esprimenta stâncile ascunse în valurile sale.

(Va urmá.)

Bibliografiă.

»Fóia scolastică,“ organŭ pedagogicŭ, literarŭ, scienţificŭ şi economicŭ; apare în *Blaşiu* la 1 şi 15 st. n. a fiecărei lune. Redactorŭ: Ioanŭ *Germanu.* Preţulŭ de abonamentŭ: pe anŭ 3 fl., pe jumĕtate de anŭ 1 fl. 50 cr. Pentru România pe anŭ 8 lei n. Nr. 8 dela 15 Aprilie are următorulŭ sumarŭ: Cum şi când trebue sĕ memoriseze copiii de scólă. — Lecţiunĭ practice din limba română. — Prelegerĭ afară în liberŭ. — Despre asecuraţiunĭ. — Bibliografiă.

„Cărţile Săteanului românŭ,« scriere pentru poporŭ, apare în Blaşiu la 1/13 a fiecărei lune. Redactorŭ: *Ioanŭ Popŭ Reteganulŭ.* Preţulŭ de abonamentŭ: pe anŭ 1 fl. 20 cr., pe jumĕtate de anŭ 60 cr. v. a. Cartea IV dela 1 Aprilie 1886 are următorulŭ sumarŭ: Demetriu Cichindealŭ. — Muierea şi găină. — Ângerulŭ morţii. — Lupii ţiganului. — Versulŭ lui Lazarŭ. — Altulŭ (la Florii.) — Altulŭ alŭ restignirei. — Altulŭ alŭ judeţului. — Ce sĕ lucre economulŭ în luna Aprilie? — Ce ne spunŭ bĕtrânii despre timpŭ.

„Candela,“ fóiă lunară, bisericéscă-literară; Apar în *Cernăuţĭ.* Redactorŭ primarŭ responsabilŭ: Protopresviterulŭ *Artemiu Berariu.* Administratorŭ şi editorŭ: Archimandritulŭ — Mitroforŭ *Arcadiu Ciupercovicĭ.* Preţulŭ de abonamentŭ pentru Austro-Ungaria: pe anŭ 4 fl. v. a., pe jumĕtate de anŭ 2 fl. v. a. Pentru România şi alte ţĕrĭ 12, respective 6 francĭ. Broşura din 1 Aprilie cuprinde: Invĕţătura celorŭ 12 apostolĭ. — Notiţe despre viéţa şi activitatea Metropolitului Moldovei Vărlăamŭ (1632—1653.) — Cuvêntare la priveghiare (deniă) în Joia mare. — Predică la scóterea aerului în Vinerea mare. — Cronică.

Zwischen Donau und Kaukas, călĕtorii pe uscatŭ şi pe apă în regiunea Mării negre de *A. de Schweiger Lerchenfeld*, editura *A Hartleben*, Viena, Pesta şi Lipsca. Sumarulŭ fasciculei prime: Introducere. Ilustraţiunĭ: Unŭ Cechindŭ, Livadia în Crimea. — Castelulŭ de plăcere Orianda. Unŭ satŭ în România. Catena principală a Caucasului. — Vêrfulŭ Elbrului. Musicanţĭ sătenĭ din Kaucasia. Palatulŭ Şdhului în Teheran. Unŭ Tătarŭ din Rusia sudică. Kosacĭ cu banĭ. Castelulŭ de plăcere imperialŭ Ericlik în Crimea (Livadia). Dervişulŭ cerşitorŭ. Unŭ Schitŭ din secolulŭ alŭ 5-lea în. de Chr. Unŭ Bulgarŭ de origine fino-ugrică din secolulŭ V. d. Chr. Simpleiadele. Pădure Cholchică, unŭ ţinutŭ în Abchasia. Flota de rĕsboiu feniciană. Impĕratulŭ Alexe III şi soţia sa Theodora. Mitridate celŭ Mare. Maşină de aruncatŭ, pentru focŭ grecescŭ. Turcĭ din secolulŭ X. Charta popórelorŭ din ţerile de pe lângă Marea négră (ţinutulŭ Ponto-Caspic.)

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu

isbutesce a eşí, şi'şĭ urméză drumulŭ maĭ departe. Nilulŭ Victorieĭ ia maĭ în colo numaĭ numele Nilŭ şi se varsă în marea mediterană. Aşadară rîulŭ Nilŭ îşĭ are originea sa în laculŭ Victoria.

Spre ostŭ dela canalulŭ luĭ Napoleon se estinde ţéra Usoga, spre vestŭ ţéra Uganda.

Călĕtoriĭ noştri după-ce trecură de canalulŭ luĭ Napoleon, se îndreptară de-a lungulŭ ţĕrmurilorŭ împoporaţĭ şi bogaţĭ de insule aĭ ţereĭ Uganda. Indigeniĭ îĭ primiră în aceste locurĭ în modulŭ celŭ maĭ prietinescŭ, deşi câte odată cu tótă prietinia nu le prea dau cele de lipsă pentru traiu. Unele dintre căpeteniĭ arĕtară faţă de Stanley atâta afabilitate şi politeţă, încâtŭ par'că studiaseră diplomaţia din firŭ în pĕrŭ, nu sciu în care ţéră din Europa civilisată. Eĭ se făleau, că au făcutŭ pregătirile cele maĭ marĭ etc., dară cu tóte acestea străiniĭ se depărtau dela eĭ, întocmaĭ cum sosiseră.

„Numaĭ după douĕ dile,“ scrie Stanley, „ne convinserămŭ de gradulŭ celŭ mare de sĕlbătĕcime al acesteĭ ţĕrĭ. Braţele tuturorŭ se ridicară cu turbare asupra străinilorŭ. In ţéra învecinată însă dedurămŭ de unŭ poporŭ afabilŭ, plăcutŭ în purtare, cu manierele cele maĭ fine, care 'şĭ arată cu tótă căldura admiraţiunea sa faţă de străinĭ, dar care cu tóte acestea este totŭ aşa de puţinŭ ospitalŭ ca şi unŭ hotelierŭ din Londra sĕu din New-York faţă de unŭ óspe cu punga ofticósă.“

Alte căpeteniĭ însă nu numaĭ se făceau, că suntŭ ospitalĭ, ci şi erau ospitalĭ în tótă puterea cuvêntuluĭ. Unulŭ dintre eĭ, la care remaseră călĕtoriĭ noştri într'una din nopţi, trimise scire la împĕratulŭ Mtesa din Uganda, că Stanley îlŭ va cerceta.

Mtesa este unulŭ din principiĭ ceĭ maĭ puternicĭ din Africa. Faţă de Albiĭ, carĭ l'au rugatŭ sĕ-ĭ sprijinéscă, sĕu carĭ au făcutŭ apelŭ la ospitalitatea dênsuluĭ, acestŭ domnitorŭ s'a arĕtatŭ totdéuna cu cea maĭ mare atenţiune. La „curtea“ acestuĭ „monarchŭ“ nădĕjduia Stanley sĕ petrécă câtă-va vreme în pace şi linişte. Ţinutulŭ dimprejurulŭ laculuĭ era minunatŭ de frumosŭ. In lăuntrulŭ uscatuluĭ se ridicau munţĭ înalţĭ, cu forme admirabile. Maĭ în apropierea laculuĭ se vedeau pădurĭ estinse de bananĭ, smochinĭ, tamarindĭ etc. şi păşunĭ cu iarbă verde şi désă. Marginea laculuĭ era împodobită cu trestiă gălbue şi mlădiósă. Pe ţermure se vedeau sate numĕróse, bine împoporate.

In diminéţa dileĭ de 3 Aprile, tocmaĭ când Stanley după o nópte petrecută în linişte voia sĕ plece maĭ departe, îĭ eşì înainte în sînulŭ Buka o soliă a împĕratuluĭ Mtesa compusă din şese luntri pline cu ómenĭ. Acéstă soliă îĭ aduse salutărĭ din partea domnitoruluĭ şi-ĭ împărtăşiră, că Mtesa doresce din tótă inima sĕ-lŭ vadă pe omulŭ albŭ. Când conducĕtorulŭ solieĭ, unŭ bărbatŭ tênĕrŭ şi bine făcutŭ, cu numele Magassa, zărì vasulŭ călĕtorilorŭ noştri, deodată îşĭ puse pe capŭ o învĕlitóre lucrată din mărgele şi împodobită cu pene de cocoşŭ, se încinse dela brâu în josŭ cu o piele albă şi pĕrósă de capră, éră pe umerĭ luà unŭ vestmêntŭ roşu închisŭ.

După-ce Magassa sosì lângă luntrea călĕtorilorŭ noştri, sărì într'ênsa, îngenunchià înaintea luĭ Stanley şi vorbì astfelŭ:

„Kakaba (împĕratulŭ) mĕ trimite la tine, ca sĕ te salutŭ în numele sĕu. Elŭ este sigurŭ că o sĕ viĭ sĕ-lŭ cercetezĭ, şi spre scopulŭ acesta, ca sĕ fiă maĭ aprópe de lacŭ, şĭ-a mutatŭ tabăra în Usavara. Elŭ nu scie din ce ţéră viĭ, dar eu am la 'n-demână unŭ curierŭ, carele nu se va oprí cu luntrea sa, până când nu va fi dusŭ luĭ Kakaba deslușirile de lipsă. Mama luĭ (a luĭ Kakaba) a visatŭ într'una din nopţile trecute, că pe Nyanza a venitŭ la noĭ unŭ omŭ albŭ. A doua di a istorisitŭ acestŭ visŭ luĭ Kakaba, şi iată acuma visulŭ s'a împlinitŭ. Dă'mĭ rĕspunsulŭ cuvenitŭ, ca sĕ-lŭ potŭ trimite pe omulŭ meu câtŭ maĭ în grabă!“

Stanley dĕdu cu bucuria ascultare acesteĭ cerinţe. Elŭ încredinţà pe Magassa, că se va folosí cu plăcere de ospitalitatea domnuluĭ sĕu. Când sosiră împreună la satulŭ Kadzi, solulŭ luĭ Mtesa poruncì indigenilorŭ:

(Va urma.)

Cursulŭ la bursa de Viena

din 1 Maiŭ st. n 1886

Rentă de aurŭ 4%	103 45	Bonurĭ croato-slavone	104 75
Rentă de hârtiă 5%	94.90	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	152.—	Imprumutulŭ cu premiu ung.	118 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	100.—	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 25	Renta de hărtiă austriacă	85.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	117.25	Renta de arg. austr.	85.45
Bonurĭ rurale ungare	105 —	Renta de aurŭ austr.	114 50
Bonurĭ cu cl. de sortare	105 —	Losurile din 1860	139 —
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	10 5	Acţiunile băncei austro-ungare	873 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.90	Act. băncei de creditŭ ung.	293.—
Bonurĭ rurale transilvane	105	Act. băncei de creditŭ austr.	293.—
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.93
		Napoleon-d'orĭ	10.02
		Mărcĭ 100 împ. germ.	61.27
		Londra 10 Livres sterlinge	126.05

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 20 Aprilie st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	90—	$91^1/_2$
Renta rom. amort. (5%)	$93^1/_2$	$94^1/_2$
» convert. (6%)	$88^1/_2$	$89^1/_2$
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	$32^1/_2$	$33^1/_2$
Credit fonc. rural (7%)	102—	103—
» „ „ (5%)	86—	87—
» » urban (7%)	99—	100—
» » » (6%)	91—	92—
» » » (5%)	$81^1/_2$	$82^1/_2$
Banca naţională a României 500 Lei	1030	1040
Ac. de asig. Dacia-Rom.	285	290
» » » Naţională	235	240
Aurŭ contra bilete de bancă	14 —	15—
Bancnote austriace contra aurŭ	2.01—	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 3 Maiŭ st. n. 1886

	Cump.	Vênd.
Bancnote românescĭ	8.68	8.70
Argint românesc	8.60	8.65
Napoleon-d'orĭ	9.98	10.02
Lire turcescĭ	11.20	11.30
Imperialĭ	10.20	10.30
Galbenĭ	5.86	5.90
Scrisurile fonc. »Albina«	100.—	101.—
Ruble Rusescĭ	124.—	$125.^1/_2$
Discontulŭ	7—10 % pe anŭ.	

Nr. 156. 1886.

a. f. sc. c. d.

Publicare de licitaţiune.

Móra din Entradam cu realităţile ţinĕtóre de ea se va da în arendă la licitaţiunea ce se va ţiné **în 1 Iuniu 1886 la 11 óre înainte de amédĭ, pe timpulŭ de cincĭ (5) anĭ** începêndŭ din 1 Ianuariu 1887.

Preţulŭ strigărei va fi 3000 fl. v. a. pe anŭ. Vadiu e 10 % din acestŭ preţŭ în banĭ gata.

Până la începerea licitaţiunei se primescŭ şi oferte însărcinate cu acestŭ vadiu şi licitaţiunea se va ţiné în Năsĕudŭ în cancelaria administraţiunei. Condiţiunĭ specialĭ se potŭ vedé aicĭ în órele oficióse.

Din şedinţa comisiunei administrătóre de fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ

Năsĕudŭ, 17 Februariu 1886.

Preşedintele: **Ioanŭ Ciocanŭ.** Secretarulŭ: **Ioachimŭ Mureşanu.**

Vidi! B. Bánffy Dezsŏ m. p.
com. supr. şi comis. reg.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12.17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mezŏ-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.06
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	..
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2.11	—
Mezŏ-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Clușiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	--
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	--
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mic.	7.00	—	—	12.36	--
Mediaşŭ	—	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	--	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2.35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4 53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bĕrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurăsada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5.28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.